

GLAS ŠIBENSKOG KREMENJAKA

== Politički list za interese grada Šibenika i okolnih sela. ==

Glas Šibenskog Kremenjaka izlazi svake Subote
Preplatna cijena na godinu 3 Krupe. -----
Na pò godine Kr. 1:50 p. -----
== Pojedini broj 4 pare (2 novč.) ==
Za uvrstbu oglasa prima tiskarnica po pogodbi
Preplate i pisma šalju se uredništvu. Rukopisi
se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju.

Br. 2.

Šibenik, 30. ožujka 1907.

God. I.

SRETAN USKRS.

Želimo sretan Uskrs svim našim Kremenjacim i pristašama. A Šibeniku i njegovoj općini želimo da nadju i oni svog Otkupitelja, koji će ih izbaviti od svih nametnika i silnikâ, koji se poput žednih pijavica prilijepiše uz narodno tijelo, da sišu krv njegovu. Amen, Bože!

Šibenčani — poklonite se!

Sad kad svemu svijetu kršćanskome sviću dani Uskrsa i pramaljeća, a naše mjesto i općinu našu pritiska crna noć i crna zima: vi, Šibenčani, jednom ponisiti, dignite se. skidajte kape, oborite ote ponosite glave i — poklonite se: — On ide.

Zato što je donio mir našem gradu i okolici, zavadio rod s rodom, brata s bratom, kuma s kumom, oca sa sinom, grad s varošima, selo sa selom: Šibenčani, dignite se i — poklonite se: — On ide.

Za to, što se je u prkos Vašem gradskom ponosu digao na načelničku stolicu Šibenika i smije se u brk svima, mladjima i starijima: Šibenski lavi, skinite kape i — poklonite se: — On ide.

Za to, što je općinu našu „učinio razbojištem“, po kome svojoj vijernoj štenadi baca u usta masne zalogaje naših krvavih truda, da mu kao ropska pseta ližu ruke: ponosni Šibenčani, dignite se i — poklonite se: — On ide.

Za to, što je doveo u naš grad još jodnog smutljivca, koji je uzmutio cijelo selo i po Vodicama zavadio svakoga sa svakim i posijao pakleno sjeme bratskog razdora: Šibenčani, skinite kape i — poklonite se: On ide.

Za to, što je sa Gazzarom i Dulibićem htio „prосто i bezobrazno podmititi, zavesti i lašcem prikazati bivšeg načelnika u poslu poreza rimskog društva, gdje je općina imala dobiti pò milijuna (a mi kažemo preko 5 milijuna) Kruna“ . . . : vi Šibenski lavi skinite kapu i — poklonite se: — Oni idu.

Za to, što nije htio dolaziti na općinu, jer da mu se gadi na općinske upravitelje, rođjene Šibenčane: vi Šibenčani sileni, dignite se, skinite kape i — poklonite se: — sin Kubišta ide; — On ide.

Za to, što je ponositu sokolsku mladost vezao rop-skim užetom, obukao u pokorničke haljine i doveo na c. k. Poglavarstvo i učinio da skrušeno pitaju proštenje:

vi dični šibenski sokolovi, vi ponosni momci slobodnog leta, Vi kojima je u misli domovina a u sreću odvažnost, dignite se, prislonite ruku k junačkom sreću i — poklonite se: — On ide.

Za to, što je rekao, da je bolje da pane 100 Šibenčana mrtvih, nego da njega zaboli mali prst na ruci: Šibenčani harni, dignite se i — poklonite se: — On ide.

Za to, što je učinio našu općinu ropskom sluškinjom političke vlasti i ponizio hrvatski ponos našeg Šibenika: Šibenčani skinite kapu i — poklonite se: — On ide.

Za to, što vam sprema samar, da ga na vas metne a na njega da popne svoju lutku, sina kamatnikova, da ga voda po svijetu: Šibenčani dignite se i — poklonite se: — On ide.

Hej, šibenski vi lavi, što po kutovim gradskim ko robske duše potajno režite na silnika stranca, u se tu robsku dušu svoju, pa, pa vi gordi i ponositi lavi, vi na glasu junaci, dignite se, u strahu skidajte kape, ropski oborite ote svoje ponosite šibenske glave i — poklonite se: — On ide.

On ide; — ide prkosno i izazivno u brk svemu Šibeniku, ide eno sa svojom dragom polovicom pod krov austrijski; a vi, što znate, što je obraz hrvatski i ponos narodni, uklanjajte se s puta il se poklonite: — On ide.

Izborni zakon.

Po novom izbornom zakonu pravo glasa imade svaki muškarac, koji je navršio 24 godine, pak sad neimao ništa pod nebom.

Ko hoće da glasuje mora glasovati sam osobno, jer po drugomu nemože.

Neko može glasovati samo onda, ako je upisan u izborne listine; zato mora svaki ići na općinu da vidi je li upisan u nje, pa ako nije, nek se čini upisati i to tako da se čini uzeti na protokol a sa sobom donese krštenicu.

To se može učiniti sve do 7 Aprila (Travnja) od 9 sati do 1 po podne pa od 3 sata do 7 u večer na općini. To načelnik mora učiniti, inače se odmah tužite kod poglavara. Krštenicu vam mora dati parok mukte bez biljega (bula).

Izbori će biti na 14 Maja u Šibeniku za sva naša gornja sela prama istoku.

*

Čujemo da se Dr. Smolčić tuži, što u njega diramo. To slabo čini; nek tuži sebe i svog bracu, koj je preko

„Hrv. Rieči“ bacao na naše Kremenjake svaki lažni smrad sve do jučer.

*

Dr. Krstelj, čujemo, da je u srijedu u širokoj ulici na vaš glas vikao, da je prokura morala zapljeniti „Glas Kremenjaka“ radi pjesmice, jer da zove narod bunu. Hahaha! Mog policijota! Ne zove se narod na bunu, već hoćemo da Vas, Doktore, bacimo na bunište. U ostalom, Herr Birgenmajster, lanjski zajam „Hrv. Rieči“ primali smo na *kambjal*. Kambjal valja platiti čim dodje *škadencia*, a *škadencia* pada baš evo sada na *Gloriju*. A mi smo odlučili platiti sve do pare, bez jednog *šolda škonta*.

Ti me kapiši . . . ?

*

Spljetska „Sloboda“ u br. 10. baveći se izbornom agitacijom u Šibeniku ističe političko kameleonstvo i šarenjaštvo ljudi na našoj općini, koji gradeći se do jučer velikim patriotima i poštenjacima i psujući okolo sebe sve i svakoga, danas imadu obraza ljubiti se i slagati se s ljudima, koje u „Hrvatskoj Rieči“ Krstelj, Drinković i Dulibić nazvaše svakim imenima.

„Sloboda“ dalje piše, da će neodvisni Hrvati u Šibeniku i okolici svi složno istaknuti kao svojega kandidata D.ra Iljadicu, poznatoga vođu naprednoga pučkoga pokreta u Šibeniku. Kandidatura potonjega, koji za sobom ima sigurnu veliku većinu u Šibeniku, regbi da je primljena simpatično i po okolici te da prema tome ima veliki izgled na uspjeh.

Premda Dr. Iljadica formalno ne stoji u našim stranačkim redovima, ipak bismo radosno pozdravili njegovu pobjedu, ne samo jer nas ništa načelno od njega ne dijeli, nego još više za to što smo ga uvijek cijenili kao umnog, iskrenog i povrtvovnog rodoljuba, osobito zaslužna za to što je najprvi u Dalmaciji stao da praktično radi za političko probuđenje naroda u duhu prave narodne demokratske politike. Bio je doduše čas, kad je u stupcima „Slobode“ bila podvrgnuta oštroj kritici akcija njegovih pristaša, i to baš prilikom zadnjih općinskih izbora u Šibeniku: ali ostavljajući na stranu pitanje, je li i koliko je pravedna bila ona kritika, za koju svu odgovornost nose dotični dopisnici, mora se ipak istaknuti da ni onda ti dopisnici nisu imali što da prigovore osobi Dr. Iljadice. List, vjeran načelu, da istina i pravica moraju biti preče od najvjernijeg prijatelja, donio je one dopise, pouzdajući se u dopisnike i vjerujući, kao što i sada vjeruje, da su pisali u dobroj vjeri. Drugo je pitanje, jesu li dopisnici pogodili u ocjeni ondašnje situacije. Ne poznajući pobliže lokalne prilike šibenske. „Sloboda“ se kao takova nije nikad o tome izrazila, pa ne može ni danas, premda gledajući što se sve zbiva u redovima stranke, proti kojoj je bio poveo borbu Dr. Iljadica, red je priznati da je o toj stranci uopće vladalo mnijenje, koje ona nije zasluživala, dok se u mnogo čemu nepravedno sudilo prijateljima i pristašama Dr. Iljadice. Što se najviše s našeg gledišta u ovoj stvari mora požaliti to je, da Dr. Iljadica nije onda ustao na obranu svoje stranke

u stupcima iste „Slobode“, koja bi jednakom pripravošću bila objelodanila njegove razloge, kao što je dala da se čuje protivno zvono.

Ponašanje Dr. Iljadice i njegovih drugova poslije tih općinskih izbora svakako njima služi u očima prijatelja i protivnika više na čast nego li najlaskavija svjedočba. Vrijeme je brzo dalo Dr. Iljadici najljepšu zadovoljstino, i mi se radujemo skupa s njim što je tako.

Ne prejudicirajući stanovištu što će ga pučka napredna stranka zauzeti naprama budućim izborima, mi s naše strane već sada radosno pozdravljamo kandidaturu D.ra Iljadice, želeć njemu i svijesnom hrvatskom puku šibenskom, koji mu je poklonio svoje povjerenje, sjajnu izbornu pobjedu.

*

Pišu nam iz Skradina: Mudri „Nar. List“ donosi pod viješću „Sramotan čin“ ovo: „Našoj javnosti poznat je dični franjevac O. Luigji Marun, duša starohrvatskog muzeja u Kninu. Ali on ima na duši veliki grijeh: da nije pristaša čiste stranke prava. I radi toga u „Hrv. Kruni“ objelodanjen je proti njemu dopis, pun *sramotnih* insinuacija i *podlih* denuncija. Doista je redakcija „Hrv. Krune“ jedan . . . truli dom.“

Iza ove vijesti ima vrijedni „Nar. List“ izjavu O. Maruna u kojoj ovaj nazivlje Don Pierina Kragića *skradinskim Strasnofom, šarlatanom*, te mu pjeva s pjesnikom: o moj tužah prevareni rode, gdje mi s takom *furdom* ode?

Ovake titule prišiva „Nar. List“ na tabar Don Pierinu, pa ipak čelični „Nar. List“, osvrćući se perom D.ra Dulibića, sina Lovrova na pisanje „Slobode“, napada „Slobodu“ i šibenske Hrvate što neće da glasuju za Lovrina sina, već hoće zastupnikom D.ra Iljadicu, a vrijedni „Nar. List“ brani perom sina Lovrova općinu skradinsku i njezine upravitelje, koji su samo *marionette* u rukama Don Pierina, o kome poštenjačina „Nar. List“, piše da je *skradinski Strasnof, šarlatan* i (ako vam se ljubi) *furda*.

Nije se niko lažući udavio, pak neće ni „Nar. List“ a biće da je redakcija „Hrv. Krune“ jedan . . . truli dom, al i „Hrv. Krune“ može odvratiti, da je redakcija „Nar. Lista“ jedna . . . šarena kuća, puna duplih faca.

Krkar.

*

Rebus: „Crvena Hrvatska“ kaže, da je Dr. Dulibić sin Lovrin, *otvoreni iskreni rezolucijonaš*; ek. namjesništvo preporuča sina Lovrina općinama i naredjuje im da ga biraju; „Crv. Hrvatska“ napada na vladu, što tjera otvoreno politiku antirezolucijonašku; načelnik šibenski furešt Krstelj, ističe sina Lovrova; opat Don Pierin Kragić, koga „Nar. List“ piše šarlatanom, Strasnofom i Furdon, radi za Lovrina sina, a za ovog istog Lovrinog sina radi i načelnik Šain, koga „Hrv. Krune“ i Hrv. Rieč“ prozvaše c. k. načelnikom, bašibazukom, silnikom i vladinim komesarom itd. itd.

Ko riješi ovaj rebus i pogodi gdje se nalazi rezolucijonaš: jeli u Dulibiću ili u vladi ili u Krstelju ili u

tabaru Don Pierinovu il drugdje, dobiti će zlatni okvir sa fotografijom Krstelja, Drinkovića, Šaina, Don Piera Kragića, jednoga ili dvojice sa c. k. namjestništva i Dulibića u sredini. Ispod njih geslo u draguljima: *Exempla trahunt.* (Jedan politički slijepac.)

Šala i safira.

Bivši Kremenjak Marko Belamarić kažu da je našao duši mjesta u raj, jer je Smiljanić našao mjesta na općini kao Faktotum. *Buon viaggio.*

Kasno si nam odletio — naš golube!

Općinski je lonac našo — svoj poklopac.

Kažu, da Dr. Gazzari kaže, da se neće više pačat u općinske ni u šibenske stvari, ali da zato ostaje isto dobar Hrvat kao i dosad.

Kojoj od ovih istina treba vjerovati, neznamo još.

*
**

Policija još nije počela pratiti Krstelja kući, u kafetariju i po gradu na šetnji.

Valja da građani čekaju poklade?

*
**

Iz ribarnice: Na dan Sv. Josipa kad je talijanska glazba svirala, njeke gospodje mjesto kupiti milodare za „Uboški dom“ bacale su udice na ribice. Lov bio slab. Skobaljim ostala ista cijena.

Marin i Duje razgovaraju se o Šibeniku.

(Marin gre na tovara niz Vela brda a stiga 'e Duju kod Kopilice di se i on vraća iz poja doma).

Marin. Jes' ti to, Duje?

Duje. Jesan, Marine, ol' ne vidiš?

Marin. A ča nisi doša zanji put kopat u Firule kako s' bi rekâ?

Duje. Jema san onega dana poč u advokata šaldat mu konat; a da mu nisan odni onega dana bi bi mi sutra fabrika peticiun.

Marin. Oli te staví termin za platit?

Duje. Kako ni? Njiovi su konti isto ka kanbjali; kâ svrší vaja platit; a ako ne platiš ča oni tražijedu platićeš jin posli duplo i triplo!

Marin. Eh, Gospe, u špicijariji popili svako šoldo težaka!

Duje. Nedaj mi, Gospe, nikad više jemat posla s onakim judima!

Marin. Ni jin, Duje, lip zanat. Nimadu oni judi srca! Promisli se samo koji su operaciun učinili komuni.

Duje. (ubode tovara) Ču ajde! Ala su ga ovi tovari!

Marin. Oni želidu da judi jedan drugen kradijedu, da se uvik koga ubije, da u bašćini bude uvik dežolaciun samo kako će oni dobit.

Duje. A da nima tega kako bi živili!

Marin. A jes' bi u Šibenik Perom?

Duje. Jesan. Obaša ga je dotur i govori da 'e sâ zdrav ka jabuka,

Marin. A jema li čakod novega?

Duje. Za malo da san u skandal upa!

Marin. Kako?

Duje. Prolazin ja malin Perom iz ošpidala, a gre kontra meni jedan, pa me gleda i govori; *ti me kapiši?* Nisan se oma ošerva — a kâ san od njega okrenu glavu vidí san drugega fermána na putu pa me isto gleda i govori: *ti me kapiši?* A ja njemu din: ma ča *ti me kapiši?* A on meni namiga pa mi se smije, i jopet jema obraza reć mi: *ti me kapiši?* A ja onda kontra njemu: Ma ča *ti me kapiši?* — Oli misliš da san ja Krstej?

Marin. A nisi mu zna dat cinkvinu?

Duje. Bi bi mu je petâ — ma čaš u tujen svitu vaja jemat rigvarda.

Marin. Ča rigvarda? Kad nimaju doturi riguarda mašakrvat komun — ča bi ja jema?

Duje. Nebi mu isto dobro prošlo, ma je mali Pere stâ plakat — a jopet razumi san da se je ti samo sulacat — jer kâ san doša kod njega on se i ne škonponije ven se smije i govori: *ti me kapiši?* Onda se ni ja nisan moga fermat pa san se i ja nasmiija i reka njemu: *Te kapišo!*

Marin. To onda tamo za remenadu govoriđu *ti me kapiši?*

Duje. Di se god okreneš nečuješ drugo ven *ti me kapiši?* Javiš se čoviku lipo kako te kreanca uči, a on tebi: *ti me kapiši?* Greš u kafetariju — lipo pozdraviš jučki a oni na sve bande tebi: *ti me kapiši?*

Marin. Nisu za bacit te beside; pogodili smo zanji put zašto 'e Krstelj reka: *ti me kapiši?*

Duje. Te su beside, Marine, prvi taj od operaciuna! (došli su do Kopelice).

Marin. Oš ti napojit tovara?

Duje. Oću. Btruc simo!

(Tovari pijedu)

Duje. Da ni ove vode na Kopilici, koliko bi se težaci jemali više mučit.

Marin. A jesu li još na komuni?

Duje. Jesu.

Marin. Ma ča jesu? Oli nisu dali još rinunciu?

Duje. Nisu još.

Marin. A ča čekaju?

Duje. A ja znan kako to gre? Neznadu ni u Šibenit kazat.

(Uputili su se).

Duje. Doša san na rivu.....

Marin. Pogni, Duje, boje, nečujem te.

Duje. (bode tovara) Ču — nepoša!

Marin. Ča s' ono govoriija?

Duje. Doša san na rivu di je kafetarija Štefana, di naši prodajedu kavule, pa jušto da ću na vrata za popit kafu Perom a kamarijer, niki Flauto, doša na vrata trumbeton pa trumbetaje: ta-ra-taaaa..... Ča 'e, pitan ja njega? di gori? Di je vatra? A on se drevi na vas glas: *Partenci!* — Ča partenca, din ja njemu — je li to partenca onih na komuni? A on meni ni beside — ven tanbaškaje: *Partenca: Zla sela — voda — sipa — tisno — široko* — i nika šjora *Beta*.... ča ja znan — koje je beside rekâ — ko bi ga razumi kâ govori ka vapor!

Marin. (smije-se). Ča nis' pita koji je to vrag?

Duje. Posli sê meni okreni pa govori: *ti me kapiši?* — Daj dvi kafe bile i čakod supat.

Marin. A je si li pita ča 'e ono krv od vola.

Duje. Ni bila potriiba pitat. (Vadi kartu) Evo ti broj 4 sve špjegaje.

Marin. Daj sîmo dok se vidi (uzimlje kartu). A reci mi, *Duje*, jesi li pita ča 'e ono od Dulibića i o barakan?

Duje. Znaš, *Marine*, ča ću ti reć? Jemali bi Šibenčani učinit sâ u korizmi jedan put križa da šalvaju komun o ti doturi — oli kako ji Stojić zove Jude traditure — jer joj mogu još čakod gorega škicetat u trbuj pa neće nikad ozdravit.

Marin. Ol' je i s barakan koja šporkica?

Duje. Sâ ću ti ja špjegat. Govori san jednin u oštariji o temen pa mi govori: To tê dobar šenj da nisu tili jemati Stojića na komuni. Kako? pitan ja njega. A on meni špjegaje: Krstelj ni tija Stojića na komuni jer je Stojić oti da komun jema imprežu. Onda 'e Krstej gleda da potira Stojića sa komune za dat imprežu svon didu.

Marin. Je li to didu Krsteja?

Duje. Je, *Marine*, njegovon didu niken Mazneru.

Marin. Ko 'e to ime? Je li to tudeški oli ungareški?

Duje. A ja znan? Dobro da san ga i zapanti!

Marin. Viš ti berekinade!... A je li baš tako?

Duje. Nemore falit. Svi u Šibeniku to govoridu.

Marin. Onda tê ti rekâ istinu; i jema pravo. Onda i nemore bit ven onako kako Stojić piše.

Duje. Pa sâ misto da komun jema imprežu, jema 'e Krstej...

Marin. Ma kako Krstej? Nis' pri reka da je jema njegov dida?

Duje. A ni to sve jedno, *Gospodina ti!*? Ol' ne grê zar sve to u jednu kasu?!

Marin. A onda dobije li se na impreži grê li to za komun?

Duje. Viš kako nima u tebi malicije.... ako dobije impreža, to će dobit zet i dida....

Marin. A da impreža izgubi — ko će platit?

Duje. Plati će komun.

Marin. Ma kako 'e to? Nek platu zet i dida.

Duje. A to tê ono: *ti me kapiši!*

Marin. Sâ te i ja razumin. A je li ti Dulibić s ovin šoldin platit lecjune?

Duje. Ni s ovima ven s onim ča ostajedu franki u kasi komuni. (a. Dulibić)

Marin. A kako će u libre prižentat te konte?

Duje. Lako 'e to prikazat ka 'e poteštati dakordo s ašešurom gjunte.

Marin. I onondec di jema da bude pravica nima je. A je li Dulibić likar?

Duje. Ni dotur, likar — i on 'e od zakona!

Marin. Viš — sve jedna kumpanija. Ovo 'e broj 4 a di' je br. 3?

Duje. Jemaš pravicu — falit san ti dat. (Traži kartu). —

Marin. Ma je li moguće, *Duje*, da su ti judi taki? Ja znam — jema na svitu svake kvalitadi — ma da mogu bit ovaki? pari mi se nemoguće.

Duje. (Naša 'e kartu). Je, *Marine*, i gori su! Nima u Šibeniku ni jednega sveca ča može učinit mirakul, pa da šalva bidne grajane ô precipicija!

Marin. Onda 'e zbija kako Stojić piše?

Duje. Evo ti broj 3 pa š sve razumit.

Marin. Ol' je koji novi operaciun?

Duje. Proštij to s početka — do akvidota — pa š sve dignut.

Marin. (štije) Ma ča, *Duje?* Je li moguće? Da ni ovo fal? Da ni Stojić pita proštenje doturima, a né oni njemu?

Duje. Nije, *Marine*, za to ti ja din da su i gori.

Marin. Onda oni konfermaju s ovin sve ča Stojić piše

Duje. Još višje! To 'e isto kâ reć: pomiri se, samo ne piši daje.

Marin. Kâ su oni do ovega došli to je šenj da se bojidu da on još ča iznese.

Duje. Ča bi ti, *Marine*, da ti ko reće sve ono ča 'e njima Stojić reka?

Marin. Ni temu mučno odgovorit. Ja bi, *Duje*, kâ bi bi pravedan njega tužija, pa bi mu lipo odgovori na kus karte da on laže i reka bi njemu tri trabakula robe više ven on meni — a kâ bi bi kriv onda bi muča — ma nebi nikad doša do tega punta, da pošajen svoje ambasjadure za pitat proštenje.

Duje. I ja tako mislim. A tako jema svaki pošten čovik da čini!

Marin. Ala, *Duje*, vaja da in je obraz deblji..... (ubode tovara) Ču! toware!...

Duje. Ukloni s puta! Ol nevidiš da gre tovar!

Marin. Dojdi, *Duje*, sutra 'e svetac malo u Matošića, pa ćemo učinit partiju na balote a posli ćemo se razgovarat. Gren ja nizbrdo.

Duje. Oću — doću na 2 bôta. Gren ja drito — jeman se javit kovaču za konja. Bog, *Marine!*

Marin. Btruc sîmo! Bog, *Duje.*

Duje. Jesu li u tebe karte?

Marin. (viče) Jesu, ne boj se.

Duje. Donesi ji sutra.